

Sklepi okrogle mize

Pomen svetovalne službe za kakovostno vzgojo in izobraževanje

Oddelek za pedagogiko in andragogiko ter Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani sta 6. decembra 2012 na Filozofski fakulteti v Ljubljani izvedla okroglo mizo »Pomen svetovalne službe za kakovostno vzgojo in izobraževanje«, ki je bila odziv na spremembe na področju zaposlovanja svetovalnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Iz pravilnikov o izobrazbi učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev na različnih stopnjah sistema vzgoje in izobraževanja je razvidno, da bodo po novem na delovnem mestu svetovalnega delavca poleg dosedanjih profilov – psihologa, pedagoga, socialnega delavca, socialnega pedagoga ali defektologa – lahko delovali tudi nekateri drugi strokovni profili. Namen okrogle mize je bila izmenjava mnenj o omenjenih spremembah, predvsem glede razjasnjevanja vloge novih profilov znotraj uresničevanja programskih smernic za delo šolske svetovalne službe. Hkrati je okrogla miza spodbudila refleksijo o programskih smernicah in na podlagi tega oceno kakovosti šolskega svetovalnega dela v Sloveniji.

Udeležba okrogle mize je bila številčna, kar kaže na aktualnost problematike. Okrogle mize se je tako udeležilo nekaj več kot osemdeset strokovnjakov: vse od strokovnjakov s fakultet, ki izobražujejo kadre za opravljanje dela šolske svetovalne službe, snovalcev programskih smernic, praktikov, ki opravljajo delo svetovalne službe, do predstavnice Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport; prisotnih je bilo tudi nekaj študentov pedagogike in andragogike Filozofske fakultete UL.

Zaključke okrogle mize lahko strnemo v nekaj točk:

1. Koncept šolskega svetovalnega dela in programske smernice za delo svetovalne službe

Na okrogli mizi smo potrdili, da so veljavne programske smernice tako na programski kot tudi na vsebinski ravni aktualne, sodobne in teoretično ter empirično utemeljene. Kljub temu se v praksi redko uresničujejo celovito. Tako evalvacije dela šolske svetovalne službe kot praktiki ugotavljajo, da so v zadnjih letih z novimi konceptualnimi in sistemskimi rešitvami (npr. koncept »Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli«, spremembe zakonodaje o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, uvajanje vzgojnih načrtov itd.) šolski svetovalni delavci dodatno strokovno obremenjeni tako s strokovnimi vzgojno-izobraževalnimi kot tudi s koordinacijskimi in administrativnimi nalogami. Veliko svojega časa namreč namenjajo individualni obravnavi otrok, učencev in dijakov z učnimi in

vzgojnimi težavami ter obravnavi otrok s posebnimi potrebami. Pomanjkanje časa je poglavitni razlog, da redko izvajajo preventivno in razvojno delo ter spremljajo in ocenjujejo delo v vrtcih in šolah. Vse to zahteva, da ponovno razmislimo o tem, kako udejanjati koncept in naloge šolske svetovalne službe. Ob tem je pomemben razmislek zlasti o tem, na katerih področjih je potrebno sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki in podpornimi institucijami.

Posebej je bilo poudarjeno, da je šolska svetovalna služba v službi vseh udeleženih v vrtcu in šoli, kjer je v središču zanimanja otrok (učenec, dijak). Njegova korist mora biti tako v središču našega razmišljanja. Omogočati mu moramo izkušnjo sodelovanja in soustvarjanja ter mu v celoti nuditi kakovosten vzgojno-izobraževalni proces. Tega pa ne moremo doseči le z individualno obravnavo v okviru šolskega svetovalnega dela, ampak je treba vzpostaviti pogoje za medsebojno sodelovanje, skupno delo in iskanje rešitev vseh vpletenih (učiteljev, staršev ...). Šele to bo namreč omogočilo kakovostno vzgojno-izobraževalno delo v celoti in z vsemi učenci.

Za kakovostno uresničevanje programskih smernic je potreben ponoven razmislek o normativih za delo šolskih svetovalnih delavcev.

2. Kompetence (znanja, veščine) šolskih svetovalnih delavcev

Šolski svetovalni delavci so v vrtcih in šolah dolžni nuditi kakovostno strokovno pomoč ter svetovanje vsem udeleženi, tj. učencem, učiteljem, staršem itd., in sicer s tremi osnovnimi dejavnostmi: dejavnostjo pomoči, razvojno in preventivno dejavnostjo ter dejavnostjo načrtovanja in evalvacije. Za to so potrebna široka znanja in veščine, ki obsegajo več kot le znanja in veščine za individualno delo s posameznimi udeleženci v vrtcih in šolah. Svetovalni delavci potrebujejo tako znanje s področja razvoja otroka, poznavanje vzgojno-izobraževalnega sistema, načrtovanja in didaktičnega vodenja učnega in vzgojno-izobraževalnega procesa v celoti kot tudi poglobljena znanja in veščine za delo s specifičnimi skupinami otrok/učencev, učiteljev itd.

Treba je oblikovati kompetenčni model za svetovalne delavce, ki bo izhajal iz sprejetih konceptualnih rešitev, ki jih izražajo smernice za delo šolske svetovalne službe. Na podlagi tega se lahko oceni, kateri študijski programi oz. profili, ki končajo določen študijski program, ustrezajo modelu. Ob tem je pomembno opredeliti tudi, kako usposobiti svetovalnega delavca, da bo čim boljje opravljal svoje delo, in kdo je odgovoren, da svetovalnemu delavcu podeljuje licenco za samostojno opravljanje dela šolske svetovalne službe.

Zavedati se je treba, da ni mogoče pričakovati, da bi bil vsak profil usposobljen za opravljanje številnih in raznovrstnih nalog, ki jih predvidevajo programske smernice. Zato so potrebni interdisciplinarno sodelovanje, aktivnosti v timih šolskih svetovalnih delavcev in nadaljnje strokovno izpopolnjevanje.

3. Pedagoško-andragoška izobrazba šolskih svetovalnih delavcev

Za vse profile, ki se lahko zaposlujejo kot šolski svetovalni delavci, velja, da morajo imeti ustrezno pedagoško oziroma pedagoško-andragoško izobrazbo. Tisti, ki niso diplomirali iz pedagoških študijskih programov, so jo morali doslej posebej dokazovati z natančnim pregledom vsebin njihovih študijskih programov (npr. psihologi, socialni delavci). Predlagamo, da se model, ki je veljal do sedaj, uporablja tudi v prihodnje.

Poseben razmislek je potreben tudi o tem, ali so programi za izpopolnjevanje (PAI), po katerih se po zaporednem modelu za delo učitelja usposablja diplomanti nepedagoških študijskih programov, ustrezni tudi za priznanje pedagoške oziroma pedagoško-andragoške izobrazbe, ki je potrebna za delo šolskega svetovalnega delavca, saj so usmerjeni predvsem v pripravo za učiteljsko, ne pa tudi za šolsko svetovalno delo.

4. Sodelovanje s pristojnim ministrstvom – nove rešitve glede pravilnikov oz. glede zahtevane izobrazbe šolskih svetovalnih delavcev

Nekateri udeleženci s fakultet, ki izvajajo študijske programe, ki so v pravilnikih o izobrazbi učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev na novo predvideni kot ustrezni za zaposlovanje na delovno mesto svetovalnega delavca, so poudarili, da ti programi niso bili predvideni za usposabljanje šolskih svetovalnih delavcev (to so na primer programi: socialno delo z družino, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševno zdravje v skupnosti, supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje). Matične stroke bodo na osnovi posvetovanja pripravile predloge glede sprememb ustreznih pravilnikov in jih naslovile na ministrstvo.

5. Potreba po konceptualnem razmisleku in strokovni razpravi

Udeleženci okrogle mize so izrazili potrebo, da se pred uveljavljanjem kadrovskih rešitev, ki jih prinašajo spremembe pravilnikov, opravi še dodatna strokovna razprava in izdela ustrezen kompetenčni model, ki bo osnova za določanje kadrovskih pogojev za opravljanje šolskega svetovalnega dela, ter se tako opredeli tiste poklicne oziroma strokovne profile med vsemi strokovnimi delavci v vzgoji in izobraževanju, ki bodo lahko zagotavljali uresničevanje sprejetih smernic in veljavnih konceptualnih rešitev na področju šolskega svetovanja dela.

Dr. Petra Gregorčič Mrvar